

МЕТОДИ КОНТАМІНАЦІЇ У ПЕРСОНАЛІЗОВАНИХ ЗМІШАНИХ ЗВ'ЯЗАНИХ ВИБОРЧИХ СИСТЕМАХ ТА ЇХ ВРОДЖЕНІ ПАТОЛОГІЇ

У статті розглядаються методи контамінації, що застосовуються у персоналізованих змішаних виборчих системах. Звертається увага на доцільність вивчення всього спектру виборчих систем цього типу в контексті запровадження у використання однієї з них – рейтингової системи партійних списків – у виборчій практиці України.

Автор виокремлює чотири основних різновиди персоналізованих змішаних зв'язаних виборчих систем та їх підвиди, різниця між якими обумовлюється специфікою методів контамінації, що застосовуються у виборчій системі при розподілі мандатів: систему передачі голосу (варіанти з позитивною та негативною передачею голосу), змішану персоналізовану пропорційну виборчу систему (некомпенсуючий варіант, варіант з додатковими мандатами, варіант з повною компенсацією), змішану персоналізовану систему партійних списків, бонусну персоналізовану змішану виборчу систему.

Визначаються основні специфічні цілі, які досягаються завдяки використанню на практиці персоналізованих змішаних виборчих систем: мінімізація числа втрачених голосів виборців у мажоритарних округах, забезпечення пропорційного розподілу мандатів між політичними партіями при збереженні використання системи мажоритарних округів, надання виборцям можливості впливати на порядок кандидатів у партійному списку при збереженні прив'язки кандидатів до конкретних виборчих округів, гарантування певних бажаних з точки зору законодавця обмежень у відсотковому розподілі мандатів між політичними партіями.

Автор робить висновок щодо існування у персоналізованих змішаних виборчих системах вроджених патологій, які нівелюють можливі переваги їх практичного використання.

Ключові слова: виборча система; змішана виборча система; змішана зв'язана виборча система; персоналізована змішана виборча система; вибори

Постановка проблеми. Тривалі дискусії щодо пошуку оптимальної виборчої системи для формування українського парламенту, які точаться останніми роками, вилилися у визначення двох основних шляхів подолання традиційних і добре відомих недоліків чистих типів мажоритарної, пропорційної та паралельної змішаної виборчих систем. На ці два шляхи вказують спочатку запровадження системи рейтингових списків для частини місцевих виборів [1], а потім і прийняття у першому читанні законопроекту, який передбачає впровадження системи регіональних партійних списків для обрання депутатів Верховної Ради України [2].

Наразі, ще досить рано вести мову про реальні перспективи впровадження нового виборчого кодексу, втім слід констатувати той факт, що вперше за весь період незалежності законодавець у своїх пошуках не обмежується найпростішими типами виборчих систем, а намагається використовувати більш складні рішення у своїх намаганнях забезпечити одночасно і пропорційність розподілу мандатів між політичними партіями, і збереження зв'язків депутатів з конкрет-

ними виборчими округами. І якщо система регіональних партійних списків у своїх модифікаціях відрізняється скоріше технічними аспектами розподілу мандатів на різних рівнях (для розуміння цих процедур, безумовно, доцільним є вивчення виборчої системи Австрії [3]), то клас персоналізованих змішаних систем, дає для аналізу і інші варті уваги альтернативи крім використаної в Україні системи рейтингових списків.

Аналіз останніх публікацій. У попередніх публікаціях автору вже доводилося звертати увагу на неповноту існуючих класифікацій виборчих систем [4; 5], яка значною мірою обумовлена саме проблемою пошуку у них місця для змішаних виборчих систем і особливо для нетипових випадків контамінації. Восени 2017 р. вийшла нова спільна робота класиків теорії виборчих систем М. Шугерта та Р. Таагепери, у якій автори пропонують вирішити зазначену проблему через побудову логічних моделей виборчих систем [6]. Пропонований ними поділ виборчих систем на прості та комплексні і композитні можна розглядати як важливий крок на шляху до відмови від традиційної тріади

мажоритарної, плюральної та пропорційної виборчих формул, яка вже не здатна належним чином описувати розмаїття світу виборчих систем, що застосовуються на практиці, не кажучи вже про численні теоретичні розробки. Разом з тим, проводячи суттєву роботу із впорядкування фактичного матеріалу, М. Шугерт та Р. Таагепера конкретні прийоми контамінації у виборчих системах описують скоріше побіжно.

В цьому контексті слід констатувати, що для розуміння реальних практичних альтернатив контамінації важливими залишаються напрацювання А. Бле та Л. Массікотта з класифікації змішаних виборчих систем [7], ґрунтовне більш раннє дослідження М. Шугерта спільно з М. Уоттенбергом, спеціально присвячене аналізу персоналізованих змішаних виборчих систем [8], аналіз змішаних систем з передачею голосу, проведений Л. Чато [9], та робота Ф. Феррари, Е. Херрона і М. Нішикави [10], яка стала на певному етапі своєрідним підсумком здобутків політичної науки у дослідженні змішаних виборчих систем.

Формулювання цілей статті. Виходячи зі сказаного вище, автор ставить перед собою в цій публікації мету, яка має подвійний характер: з одного боку, виокремити методи контамінації у персоналізованих змішаних виборчих системах для окреслення кола можливих альтернатив при подальшому законотворенні в Україні, а з іншого – виявити можливі вроджені патології таких систем.

Виклад основного матеріалу. Логіка функціонування виборчої системи побудована таким чином, що законодавець за рахунок налаштування параметрів системи здатен задавати бажану ієрархію цілей, реалізацію яких система має забезпечувати в процесі формування представницьких органів чи заміщення виборчих посад. Платою за такі можливості для тонкого налаштування стає рівень складності системи, зростання якого тягне за собою підвищення вірогідності одержання побічних небажаних наслідків.

Протягом тривалого часу український законодавець унікав суттєвих ускладнень у виборчій системі. Втім, нове законодавство про місцеві вибори [1] відкрило для вітчизняної політичної практики світ персоналізованих змішаних виборчих систем. Їх чеснотою традиційно вважалася і вважається здатність поєднувати розподіл мандатів у мажоритарних виборчих округах із корегуючим розподілом мандатів між партійними списками, який дозволяє одержати бажаний рівень пропорційності виборчої системи.

Однак, тривале сприйняття систем цього типу як винятків через рідкісність їх застосування на практиці обумовило певну неухвагу до їх вивчення, яка долається лише останніми роками. Лише зараз стають справді зрозумілими патологічні проблеми, які ставлять під сумнів майбутнє таких систем. Втім, щоб зрозуміти сутність цих патологій, слід спочатку описати персоналізовані змішані виборчі системи та їх різновиди.

Персоналізовані зв'язані змішані виборчі системи (mixed-member electoral systems) за влучним визначенням М. Шугерта та М. Уоттенберга належать до числа багаторусних систем [8, с. 10]. Це означає, що на території країни утворюються два чи більше ярусів (шарів) виборчих округів, які послідовно покривають

один одного таким чином, що кожен округ вищого ярусу включає в себе декілька округів нижчого ярусу. Розподіл мандатів послідовно відбувається на різних ярусах таким чином, що на одних ярусах мандати розподіляються між номінованими в мажоритарних округах кандидатами, а на інших – між партійними списками.

Так само, як і за паралельної змішаної виборчої системи цілком можливим є як використання двох окремих бюлетенів, так і єдиного бюлетеня, у якому виборець робить два окремих вибори (голосуючи за кандидата у мажоритарному окрузі та за партійний список) або один єдиний вибір, який враховується на всіх ярусах (голос за кандидата одночасно зараховується і як голос за список партії, яку він представляє).

Хоча виборець нерідко формально має за такого виду виборчої системи одразу два вибори (за її пропорційною та мажоритарною складовими), нерідко випускається з поля зору той факт, що в більшості випадків вибір партії за пропорційною системою партійних списків є більш важливим, ніж вибір кандидата за мажоритарною складовою системи.

Таким чином, персоналізованою змішаною виборчою системою буде вважатися така система, за якої одна частина мандатів розподіляється між кандидатами у мажоритарних округах, а інша – між списками політичних партій у багатомандатних округах із такого розрахунку, щоб забезпечити певну пропорційність розподілу всієї сукупності мандатів між партіями.

Відповідно, основне призначення персоналізованих змішаних виборчих систем полягає у розподілі мандатів у представницькому органі між політичними партіями та блоками відповідно до певних пропорцій, але зі збереженням розіграшу частини місць у окремих (мажоритарних) виборчих округах, що створює умови для формування зв'язків між окремими депутатами та географічними одиницями.

Оскільки досить часто такі виборчі системи орієнтовані саме на одержання пропорційних результатів, їх нерідко називають змішаними пропорційними виборчими системами або персоналізованими пропорційними системами. Втім, зараховувати до цього розряду всі персоналізовані змішані зв'язані виборчі системи не зовсім точно, на що цілком логічно вказують М. Шугерт та Р. Таагепера [6, с. 60], адже законодавець може і не ставити перед собою мету досягти цілковито пропорційного розподілу мандатів.

Відповідно, цілком логічним є існування чотирьох основних різновидів персоналізованих змішаних зв'язаних виборчих систем залежно від того, яких саме специфічних цілей дозволяє досягти контамінація: системи, які орієнтовані на мінімізацію частки втрачених голосів виборців у мажоритарних округах за рахунок розподілу мандатів між партійними списками (персоналізована змішана система передачі голосу та її варіації); системи, орієнтовані на максимальне наближення відсотку мандатів, які одержує політична партія у представницькому органі до відсотку голосів виборців, який вона здобула за результатами голосування, при збереженні системи мажоритарних округів (персоналізована змішана пропорційна система та її різновиди); системи, призначені для формування рейтингових партійних списків за результатами

голосування виборців у мажоритарних округах із пропорційним розподілом мандатів між одержаними партійними списками (персоналізована змішана система рейтингових партійних списків); системи, що гарантують певні межі у розподілі мандатів між політичними партіями (персоналізовані змішані бонусні системи).

Відповідно до цих чотирьох задач на практиці прийнято застосовувати різні методи контамінації.

Перший метод – **система передачі голосу**, використання якого на практиці, в першу чергу, асоціюється з парламентськими виборами в Італії та Угорщині. Італія застосовувала його з 1993 до 2005 р., в той час як Угорщина з певними модифікаціями продовжує застосовувати його з 1990 р. [9, с. 1]. Угорський варіант багаторівневого змішування з передачею голосу деякими авторами пропонувалося винести до окремого різновиду суперзмішаних систем [7, с. 46].

За такого варіанту виборчої системи кожна партія висуває список кандидатів на загальнодержавному рівні та виставляє своїх кандидатів у одномандатних округах. Виборець голосує за кандидата у одномандатному окрузі, а його голос автоматично зараховується і як голос, поданий за список політичної партії у багатомандатному окрузі.

Спочатку визначаються переможці виборів у одномандатних округах. У кожному окрузі виграє один кандидат, який набирає просту більшість голосів. Разом з тим, значна кількість голосів виборців, які підтримали кандидатів, що програли, виявляється втраченою. Саме таких втрат і дозволяє уникнути ця система у двох своїх варіантах [9, с. 3–4].

Позитивна система передачі голосу передбачає, що всі голоси, подані за кандидатів, які програли вибори у одномандатних округах, додаються як компенсація до голосів, одержаних списками партій, які ці кандидати представляли.

Негативна система передачі голосу дає можливість одержати мінімально можливі втрати голосів виборців. Адже в реальності втрачаються не лише голоси, подані за кандидатів, що програли в округах, але і частина голосів, поданих за переможців. Наприклад, кандидат-переможець здобуває 1 001 голос, а кандидат, що посів друге місце – 900. В реальності для перемоги першому кандидату вистачило б 901 голос, а тому 100 голосів виборців, поданих за нього, є «зайвими» і в реальності також втрачаються. Негативна система передачі голосу враховує цей факт і передає такі «зайві» голоси спискам партій, які представляли кандидати, що перемогли в округах, як і голоси, подані за кандидатів, що програли.

Далі і за негативної, і за позитивної передачі голосу мандати розподіляються між списками політичних партій пропорційно до суми голосів поданих безпосередньо за список та компенсаційних голосів, одержаних цим списком. Загороджувальний бар'єр при цьому не застосовується, а розподіл мандатів між списками проводиться відповідно до визначеного в законодавстві країни методу (теоретично це може бути будь-який метод).

Другий метод – **змішана персоналізована пропорційна виборча система**. Її класичний варіант був розроблений в Німеччині після Другої світової війни,

де з певними модифікаціями він продовжує застосовуватися і зараз [8, с. 55–69].

Ця виборча система передбачає, що виборці окремо голосують за кандидатів у одномандатних округах, в яких вибори проводяться за системою відносної більшості, та за партійний список (він може бути як загальнодержавним так і регіональним).

Основна ідея цієї системи полягає в тому, щоб одержати максимально можливо пропорційний розподіл мандатів між політичними партіями, але при цьому зберегти для виборців можливість обирати конкретних кандидатів, які представлятимуть саме їх виборчий округ.

Пропорційність при цьому досягається за рахунок тієї частини мандатів, яка розподіляється за пропорційною системою партійних списків. Спочатку визначають переможців у кожному з одномандатних округів. Потім розраховується відповідно до результатів голосування за партійні списки відсоток мандатів від повного складу представницького органу, який має одержати кожна політична партія. З цього числа для кожної партії віднімають число одномандатних округів, в яких вона здобула перемогу – число, яке одержується, визначає, скільки мандатів ця партія одержить за системою партійних списків. Такий розподіл мандатів дозволяє одержати максимально пропорційний результат.

Складнощі виникають в тому випадку, коли в одномандатних округах дозволяється балотуватися незалежним кандидатам, і такі кандидати здобувають перемогу, а також і в тому випадку, коли в одномандатних округах здобувають перемогу кандидати від партій, що не подолали загороджувальний бар'єр. В такому разі виникає ситуація, коли пропорційність розподілу мандатів буде порушуватися.

Частково цю проблему вирішує допуск до участі у розподілі мандатів за пропорційною складовою не лише списків тих партій, що подолали загороджувальний бар'єр, але і тих, кандидати від яких виграли в певній кількості одномандатних округів (у Німеччині для цього необхідні три перемоги в округах, а в Новій Зеландії достатньо всього однієї [13, с. 83]). Втім, цей прийом не дозволяє вирішити проблеми, які створюють перемоги незалежних кандидатів.

На практиці можливими є три варіанти рішення, які визначають три відповідні різновиди змішаних персоналізованих пропорційних виборчих систем.

Некомпенсуюча змішана персоналізована пропорційна виборча система допускає в результатах можливість виникнення описаних диспропорцій, не передбачаючи додаткових ускладнень системи задля їх усунення. Фактично, складається ситуація, коли незалежні кандидати та кандидати від партій, що не подолали загороджувальний бар'єр, одержують мандати за рахунок частки місць, яка за точною пропорцією мала б належати іншим партіям.

Система додаткових мандатів усуває описану вище ситуацію. Її використання можливе лише в тому випадку, якщо чисельний склад парламенту не є жорстко фіксованим. В такому разі базове число мандатів розподіляється на основі точної пропорції виключно між партіями, які допущені до розподілу мандатів за пар-

тійними списками. Переможці в одномандатних округах від інших партій та незалежні кандидати одержують «додаткові мандати». Такі мандати можуть утворитися і в тому разі, якщо відповідно до відсотку здобутих партійним списком голосів партія мала б одержати менше мандатів, ніж вона вже виграла у одномандатних округах. Чисельний склад виборного органу збільшується на число додаткових мандатів.

Система з повною компенсацією також передбачає використання додаткових мандатів, але такі мандати видаються не лише незалежним кандидатам і кандидатам-переможцям від партій, що не були допущені до розподілу мандатів за партійними списками. Ця варіація системи враховує той факт, що після надання додаткових мандатів зазначеним вище кандидатам, кількісний склад виборного органу змінюється, а тому розподіл між рештою партій лише базового числа мандатів дає не повністю пропорційні результати. Відповідно, цим партіям виділяється також певне число додаткових мандатів, яке дозволить одержати точно пропорційні результати виборів.

Третій метод – **змішана система рейтингових партійних списків**. Ця система використовується з 2015 р. [1] для проведення частини місцевих виборів в Україні (наприклад, під час виборів депутатів міських рад). Вона відрізняється від попередніх, в першу чергу, тим, що не передбачає складання партіями повноцінних списків кандидатів.

Вибори потребують утворення єдиного багатомандатного округу, який розбивається на підокруги. Кожна партія висуває кандидатів у підокругах і лідера партії, який не приписується до конкретного підокругу, а представляє політичну партію в цілому. Висування незалежних кандидатів не допускається.

Кожен виборець голосує в своєму підокрузі за одного кандидата, автоматично тим самим відаючи голос партії, яку він представляє. Всі голоси, подані за партію в усьому багатомандатному виборчому окрузі підсумовуються, і визначаються партії, які подолали загороджувальний бар'єр. Далі між цими партіями пропорційно розподіляють мандати на основі визначеної в законодавстві формули переведення голосів виборців у мандати за пропорційного представництва.

Надалі мандати, які належить отримати партії, розподіляються між кандидатами від неї. Першим мандат одержує лідер партії. Якщо після цього у партії ще залишаються нерозподілені мандати, складається список кандидатів у порядку відсотків голосів, набраних ними у підокругах – від більшого до меншого. Кандидати одержують мандати в порядку розташування в такому рейтинговому списку.

Четвертий метод – **персоналізована змішана бонусна система** – передбачає встановлення певних меж для пропорцій розподілу мандатів між політичними партіями. Найчастіше мова йде про надання окремій партії або партіям бонусних місць при розподілі мандатів між партійними списками за рахунок інших партій. Законодавець робить це або з тих міркувань, щоб забезпечити певній політичній партії гарантовану більшість у представницькому органі, або з тих міркувань, щоб не допустити надмірної концентрації влади в руках однієї партії. Обидва ці

варіанти послідовно були випробувані для обрання нижньої палати парламенту Мексики [8, с. 451–453].

В першому випадку передбачається, що партія, чий партійний список здобув більшість голосів виборців, має одержати таку кількість бонусних мандатів за партійним списком, щоб сумарно із мандатами, виграними у мажоритарних округах, мати більшість у представницькому органі.

У другому випадку передбачається навпаки, що партія не може сумарно за мажоритарною та пропорційною складовою мати у представницькому органі більше встановленого законом числа мандатів. У разі виникнення такої ситуації, надлишкові мандати вираховуються з тієї кількості мандатів, які партія мала б здобути за партійним списком, і стають бонусними для решти політичних партій.

Із наведених вище описів персоналізованих змішаних систем цілком очевидними стають дві їх основні патології. Перша стосується персоналізованої рейтингової системи партійних списків, а друга – решти персоналізованих змішаних систем.

Природа обох патологій криється у тому, що ускладнення системи не лише сприяє досягненню законодавцем заявлених цілей її запровадження, але і створює для політичних партій легальні шляхи спотворення волевиявлення виборців.

В першому випадку законодавець створює у виборців очікування щодо можливості вплинути на порядок кандидатів у списку. Але політична партія має простий та ефективний спосіб ігнорування волевиявлення громадян: для одержання мандата конкретним кандидатом, який за рейтингом не опинився в прохідній частині списку, але обрання якого є бажаним з точки зору керівництва партії, кандидати, що опинилися за рейтингом вище нього у списку, відмовляються від мандатів у кількості, достатній для його потрапляння до прохідної частини списку. Випадки масових відмов від мандатів вже були зафіксовані на місцевих виборах в Україні [11]. При всіх інших недоліках цієї системи, які вже були виявлені та описані [12], ця вроджена проблема практично не піддається виправленню, оскільки заборонити громадянину відмовлятися від мандата неможливо, а залишати місця незаповненими – згубно для ефективності роботи виборного органу.

В другому випадку складається парадоксальна ситуація, за якої політична партія стає незацікавленою у виграші мандатів у мажоритарних округах – адже кожен такий виграш елементарно зменшує число мандатів, які одержать кандидати зі списку цієї партії, і не приносить їй додаткових місць. Партії вигідніше ініціювати реєстрацію фейкового партійного об'єднання, від імені якого в мажоритарних округах висуватимуться популярні члени материнської партії. Таким чином, вони, за умови належної агітаційної роботи з виборцями, будуть обрані по мажоритарних округах, і не відніматимуть місця у своїх однопартійців, кандидатури яких включені до партійного списку. Потенційно такий варіант дозволяє збільшити реальне представництво партії у виборному органі практично вдвічі (особливо ефективним він є за умови, що виборцю дозволено окремо голосувати за список політичної партії та за кандидата у мажоритарному окрузі).

зі). Саме такі технології стали однією з причин втрати довіри до персоналізованої змішаної системи у Італії на початку XXI ст. Зафіксоване їх використання і в Новій Зеландії [13, с. 95]. Цілком очевидно, що знайти легальні шляхи для заборони подібних схем практично неможливо, а отже неможливо і захистити справедливий розподіл мандатів відповідно до волевиявлення всіх виборців.

Висновок. Описані в сучасній політологічній літературі методи контамінації, що використовуються у персоналізованих зв'язаних виборчих системах міс-

тять вроджені патології, які не лише нівелюють переваги від їх практичного застосування, але і створюють умови для використання політичними партіями цих методів контамінації для одержання політичних переваг, що не впливають із загальної політичної волі виборців. Такі патології можуть не лише спотворити розклад сил у виборних органах, але і суттєво знизити довіру громадян до виборчої системи як такої, що в перспективі потенційно може негативно вплинути на легітимність політичної системи держави загалом.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеві вибори» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 37–38. – Ст. 366.
2. Проект Виборчого кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56671
3. IPU PARLINE database : AUSTRIA (Nationalrat), Electoral system [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://archive.ipu.org/parline-e/reports/2017_B.htm
4. Чупрін Р. В. Нетипові випадки змішування компонентів у комбінованих виборчих системах / Р. В. Чупрін // Гілея. – 2017. – Вип. 119. – С. 417–419.
5. Чупрін Р. В. Проблема інкорпорації змішаних виборчих систем в загальну класифікацію виборчих систем та принципи її вирішення / Р. В. Чупрін // Наукові праці : науково-методичний журнал. – Вип. 285. Т. 297. Політологія. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. – С. 77–82.
6. Shugart M. Votes from Seats : Logical Models of Electoral Systems / M. Shugart, R. Taagepera. – Cambridge : Cambridge University Press. – 2017. – 344 p.
7. LeDuc L. Comparing democracies 2 / L. LeDuc, R. Niemi, P. Norris. – London : SAGE Publications, 2002. – 269 p.
8. Shugart M. Mixed-Member Electoral Systems : The Best of Both Worlds? / M. Shugart, M. P. Wattenberg. – Oxford. – 2001. – 676 p.
9. Czato L. Between plurality and proportionality : an analysis of vote transfer systems / L. Czato [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1870/1/cewp_201506.pdf
10. Ferrara F. Mixed Electoral Systems : Contamination and its Consequences / F. Ferrara, E. Herron, M. Nishikawa. – New York. – 2005. – 184 p.
11. Садовник А. Відмовились від мандатів / А. Садовник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rivnepost.rv.ua/showarticle.php?art=045398>
12. Як працює нова система місцевих виборів : це повинен знати кожен – Український центр суспільних даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://socialdata.org.ua/yak-pracyuie-nova-sistema-miscevikh-vibor/>
13. Reynolds A. Electoral System Design: The New International Idea Handbook / A. Reynolds, B. Reilly, A. Ellis. – Stockholm. – 2005. – 223 p.

Р. В. Чупрін,

ЧНУ ім. Петра Могили, г. Николаев, Україна

МЕТОДЫ КОНТАМИНАЦИИ В ПЕРСОНАЛИЗИРОВАННЫХ СМЕШАННЫХ СВЯЗАННЫХ ИЗБИРАТЕЛЬНЫХ СИСТЕМАХ И ИХ ВРОЖДЕННЫЕ ПАТОЛОГИИ

В статье рассматриваются методы контаминации, применяемые в персонализированных смешанных избирательных системах. Обращается внимание на целесообразность изучения всего спектра избирательных систем данного типа в контексте внедрения одной из них – рейтинговой системы партийных списков – в избирательную практику Украины.

Автор выделяет четыре основных вида персонализированных смешанных связанных избирательных систем и их подвиды, разница между которыми обуславливается спецификой методов контаминации, применяемых в избирательной системе при распределении мандатов: систему передачи голоса (варианты с положительной и отрицательной передачей голоса), смешанную персонализированную пропорциональную систему (некомпенсирующий вариант, вариант с дополнительными мандатами, вариант с полной компенсацией), смешанную персонализированную систему партийных списков, бонусную персонализированную смешанную избирательную систему.

Определяются основные специфические цели, которые достигаются благодаря использованию на практике персонализированных смешанных избирательных систем: минимизация числа потерянных голосов избирателей в мажоритарных округах, обеспечение пропорционального распределения мандатов между политическими партиями при сохранении использования системы мажоритарных округов, предоставление избирателям возможности влиять на порядок кандидатов в партийном списке при сохранении привязки кандидатов к конкретным избирательным округам, обеспечение определенных, желаемых с точки зрения законодателя, ограничений в распределении мандатов между политическими партиями.

Автор делает вывод о существовании в персонализированных смешанных избирательных системах врожденных патологий, которые нивелируют возможные преимущества их практического использования.

Ключевые слова: избирательная система; смешанная избирательная система; смешанная связанная избирательная система; персонализированная смешанная избирательная система; выборы

R. Chuprin,
Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine

**METHODS OF CONTAMINATION IN MIXED-MEMBER ELECTORAL SYSTEMS AND THEIR
INHERENT PATHOLOGIES**

The article describes the methods of contamination used in mixed-member electoral systems. The author has a strong belief that a whole spectrum of electoral systems of this type should be examined since one of them (ranking lists mixed-member system) has been recently adopted for the local elections in Ukraine.

Four main types of mixed-member electoral systems and a group of their subtypes are described in this article. These four types of mixed-member electoral systems include mixed-member vote transfer electoral system (it has positive and negative vote transfers variations), mixed-member proportional electoral system (it has non-compensatory variation, compensatory variation with additional seats and a variation with full compensation), ranking lists mixed-member electoral system, bonus-adjusted mixed-member electoral system.

The author supposes that each of these four types of electoral systems has a separate specific goal. The main goals of these four types of electoral systems are respectively: to minimize the amount of wasted votes in single-member electoral districts; to ensure highly proportional distribution of seats among political parties without rejection of single-member electoral districts; to provide voters with an option to define the order of the candidates in party lists keeping linkage between candidates and electoral districts; to ensure certain desirable limits of the seats' distribution among the parties.

The author comes to the conclusion that mixed-member electoral systems have inherent pathologies. These pathologies mostly level the specific advantages of mixed-member electoral systems and make their practical perspectives seriously doubtful since unfavorable results for a whole political system are possible.

Key words: *electoral system; mixed electoral system; mixed corrective electoral system; mixed-member electoral system; elections*

Рецензенти: **Наумкіна С. М.**, д-р політ. наук, професор, ПНПУ імені К. Д. Ушинського;
Шевчук О.В., д-р політ. наук, професор, ЧНУ ім. Петра Могили.

© Чупрін Р. В., 2017

Дата надходження статті до редколегії 13.10.2017 р.